

Образователното събитие- семинар

ПО ПРОЕКТ „4 ПО-ДОБРИ ИЗКУСТВА - ПИСАНЕ, РИСУВАНЕ, ТАНЦИ И ТЕАТЪР (4 BETTER ARTS)“
BGCULTURE-3.001-0045

ТЕМА

Обичаи и традиции на ромите

Какво са традициите за ромите?

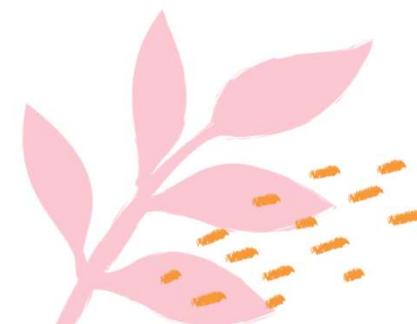
- Традициите са един от инструментите, които позволяват на Ромите да запазят идентичността си през вековете и играят важна роля в живота им, независимо къде и как живеят;
- Традициите, наречени „ромски закони“ сред ромите, живеещи в славянските държави, ловарите, са предавани от поколение на поколение от родители на деца. Тези ромски традиции създават ромската идентичност. Мястото, където тези традиции действат с пълна сила е вътре в ромското семейство и семейния живот. За ромите, основните единици за семейството и рода. Традициите покриват всеки аспект от живота - от раждането до смъртта, при съюз или конфликт, семеен живот, хигиена и т.н.

Раждането

Важно събитие в живота на Ромите е раждането. В много ромски групи съществуват редица забрани за бременните жени, които се прилагат преди и след раждането. Широк кръг от обичаи все още са в сила, което помага да се защити живота и здравето на младата майка и новороденото.

- В България след раждането бебето ритуално се изкъпва в посолена вода (да не мирише на сурово и да е по-здроаво), в която се слагат и монети за здраве и пролетен цвят, ако раждането е на пролет. Правят му се и т.нар. пити, при които се събират близки и роднини на трапеза с обредни питки, омесени специално за случая, мед, халва и сирене. На пити не се поднася алкохол. Бебето и младите му родители се отрупват с благопожелания, а на бебето се даряват пари и дрешки.

Раждането

- В Португалия, раждането на дете маркира разпознаването на мъжа от неговата общност. С раждането на първородния син, бащата се изкачва на по-високо ниво и вече се счита за глава на семейство с независима власт. Това събитие маркира и промяна в статуса на съпругата, защото след това тя придобива по-голяма власт и влияние и се откъсва от опеката на родителите на своя съпруг.

Прощъпулник

При прохождането се прави т.нар. прощъпулник/прощъпулки. Домашно приготвени или специално за целта поръчани питки се връзват с един месал върху раменете на детето като раница. Подпомогнато от по-възрастен член на семейството, то обикаля домовете на близки и роднини и раздава питките, с което демонстрира, че вече е проходило и отношението към него трябва да стане по-сериозно.

Подстригване на момче

Обичаят подстригване на момче е също повод за семейно тържество. Прави се на двора от професионален бръснар, съпроводено от музика, шеги, закачки, благопожелания и празнична трапеза.

Сюнетът

Голям и много тачен от ромите мюсюлмани е сунетът или обрязването на момченцата до седем годишна възраст. По времето на социализма, заради наложените забрани от властите, се извършваше тайно и далече от хорските погледи, но сега той отново е много важно публично тържество. Обикновено се прави от богат мюсюлманин, наречен сунетчия, който създава организация по случая за цял един регион и за всички необрязани малки момченца, независимо от етническия им произход. Те се докарват на тържеството с нагизден кон, върху който е наметната пъстроцветна аша. Вее се националното знаме, а зурни и тъпани разгласяват за събитието. Тържеството е съпроводено с конни надбягвания, борби и други атрактивни състезателни игри, което прави събитието значимо, помни се с години и често с него се свързват редица други важни събития както в индивидуалния живот на съвременниците на сунета, така и на обществените събития станали по време или около провеждането на сунета.

Сватбата

Сватбата е едно от най-важните събития в живота на всеки ром. Още с раждането на момичето майката започва да приготвя сватбения ѝ чеиз, а родителите на момчето имат грижа за подсигуряване на подслон за бъдещия съпруг. Самата сватба се предхожда от различни по значението си обичаи и обреди. Така в миналото годежът е бил задължителният тест, през който преминавали бъдещите съпрузи. Целта е била както да се даде възможност на младите да се опознаят и обикнат по-добре, така и с по-голяма сигурност те да решат дали да преминат под венчилото. Обичаят се е правел много тържествено (почти като при сватба), бил е съпровождан с много музика, веселие и пиперливи шеги.

Сватбата

Купуване на булка

При общността на калдарашите е съхранен и функционира обичаят купуване на булка. Той е свързан с плащане на откуп на родителите на момичето от младоженеца. В наши дни се носят легенди за комерсиализирането на тази традиция в зависимост от уменията и красотата на младоженката. Подобен обичай е бил практикуван и в общността на изповядващите исляма уседнали роми и се е наричал бабахак (бащиното право). В наше време обаче той почти е забравен и явно ще се загуби безвъзвратно.

Сватбата

Къносване на булка

Друг добре съхранен обичай, който предхожда деня на сватбата е къносването на булката. Съхранен е най-добре при ромите мюсюлмани и се прави в тесен кръг от роднини в дома на младоженката. Ритуалът започва точно в полунощ. Булката се къносва последователно по пръстите на двете ръце и дланите, а после и по пръстите на двата крака. Обредът е съпроводен с даряването на пари върху бяло платно, с което се обвиват дланите и стъпалата на младоженката. Бялото платно се пристяга с червен конец и заедно символизират непорочността на младата съпруга. Самото къносване се прави с помощта на възрастна и влиятелна жена от рода, която има само един брак и никога не е изневерявала на мъжа си. Тя и всичките по-възрастни роднини благославят младото семейство, а по-младите и пъргави жени ѝ асистират през цялото време. Ритуалът при ромите мюсюлмани е съпроводен от специален музикален съпровод на зурна и на тъпан, както и от много шеги, закачки, благопожелания и сълзи на щастие от родителите и най-верните приятелки на младоженката.

Сватбата

След сватбеното тържество

Кулминацията на сватбеното тържество следва след сватбеното тържество – младоженците и част от най-близките роднини се отправят към дома на момчето. Булката обикновено се посреща от свекървата, слага се богата трапеза и на нея се чака резултата от първия брачен контакт – дали булката е девствена. Радостта от положителния резултат се оповестява публично и по различен начин при различните субгрупи. Ако булката обаче не се окаже девствена, обикновено сватбата се разваля и тя се връща на родителите си, а при групите, при които се плаща откуп за булката, той се връща.

Сватбата

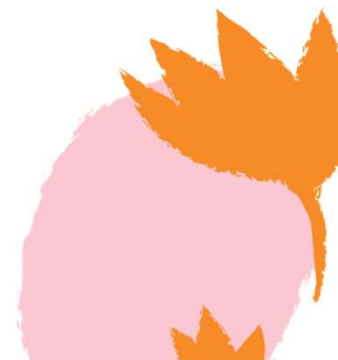
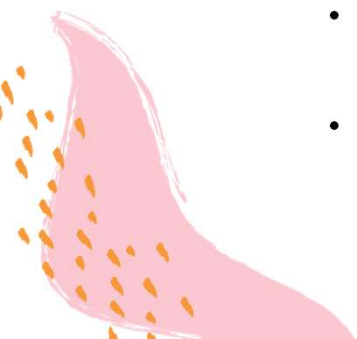
Други традиции и обичаи

- Във Великобритания, браковете се осъществяват в общността, като браковете в по-широката общност на странстващите (включвайки странстващите в Ирландия и Шотландия) са разпространени и приети. Двойките се бракосъчетават във много ранна възраст, понякога след много кратък период на опознаване. Романтичните връзки извън брачния съюз не се насърчават, а общностите са изключително чувствителни към защитаването на честта на момичетата. Възможните съпруги за нечий син се подбират според разпространяване на мълвата, която разпространява информация кое момиче от кое семейство е достигнало възраст за женитба. Родителите на бъдещия съпруг понякога посещават дома на желаната съпруга. Родителите на момчето търсят булка, която да е хубава, възпитана и от добро семейство. Ако родителите на булката и младоженеца решат, че младите си подходат, започва церемонията по сгодяване. В някои групи се заплаща откуп за булката, който понякога може да достигне крупна сума. Дори и днес, традицията на „купуването“ на булката е запазена сред влашките роми и е много силно застъпена сред калдарашите.

Сватбата

Други традиции и обичаи

- Друга традиция, която съществува сред различните групи роми е отвличането на момичето от момчето или бягство на младата двойка в случаите, в които родителите им не са съгласни те да се оженят. След няколко дни младите се завръщат и тогава започват приготовленията за сватбата. В някои ромски групи все още се осъществява символично отвличане.
- След сватбата момичето покрива главата си с воал. Забранено и е да показва косата си на друг освен на своя съпруг. Тази традиция все още се прилага в много ромски общности, но в големите градове постепенно замира.
- Булката по традиция заживява със семейството на своя съпруг, но родителите ѝ държат под око живота на младата двойка.
- В Испания, двойката се смята за единна, когато добият първото си дете. Тогава те се считат за влизащи в периода на съзряване.

Сватбата

- При ромите самата сватба е претърпяла много изменения от миналото до днес, но винаги тя е била по възможност пищна, богата и свързана с много веселие и закачки. За родителите роми тя е най-важното събитие в живота на децата им и те са готови да дадат мило и драго, за да бъде тя такава, каквато повелява ромската традиция, независимо от финансовите възможности на сватбарите.
- Ако бракът не сполучи, разводът е разрешен сред Ромите. Това може да се случи или по взаимно съгласие или според решение на съда Kris. След като се разведат и двамата са свободни да се обвържат отново.

Смъртта и погребението

- Някои от най-типичните традиции при смърт и погребение са, когато член от семейството почине, роднините му купуват ковчег и полагат в него тялото, облечено в най-хубавите дрехи. Понякога, любими предмети на починалия се поставят в ковчег. Починалият и ковчегът остават три дни в дома. През цялото време семейството бди над починалия. На четвъртия ден покойника се занася до гробището, винаги с краката напред и се погребва в богато украсена гробница. Този обичай се среща най-вече сред калдараши.
- За Ромите мюсюлмани, погребалният обичай включва даряването на малки суми на роднините на починалия – искати.

Правосъдие

Най-високото ниво на правосъдие в социалната организация на Ромите е the Kris. Тази инстанция – Ромския съд е всъщност един вид арбитражен съд. Неговите членове се избират сред най-уважаваните и интелигентните представители на общността. Всеки член на общността, който има противоречие с друг може да свика the Kris. Съдиите се събират и обсъждат доказателствата и вредите причинени на ищеца. Най-суровото наказание, налагано от съда е изключване от общността – временно или завинаги. Това е жестоко наказание, защото Ромите не могат да съществуват извън социалните си структури. Това наказание е по-страшно от смъртта. Kris никога не налага смъртно наказание. Съдът няма право да отнеме живот. По-честите наказания са парични глоби (понякога много високи), които трябва да се платят от виновната страна.

Тази традиция все още съществува дори и в западна Европа, където Ромите все още разрешават споровете помежду си в рамките на общността.

КАКВИ ОБИЧАИ И ТРАДИЦИИ НА РОМИТЕ ПОЗНАВАТЕ Вие?

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Програма PA14 „Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“ на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г.

Благодарим Ви за вниманието!

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Програма PA14 „Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“ на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г.